

סדר מועד | מסכת יומא ס"ג-ט"ט | פרשת חוקת | ג'-ט' בתמוז (13-19 ליוני)

מן התלמוד

סדר מועד,
מסכת יומא, דף ס"ז

"מה היה עושה, חולק לשון של זהורית. ונקטריה כוליה בסלע! כיוון דמצווה בשעיר דילמא קדים ומלכין ומיתבא דעתיה. ונקטריה כוליה בין קרניו! זמנין דגמיש ליה לרישיה ולא אדעתיה".

מיתבא דעתיה - מתיישבת דעתו
נקטריה - נקשור אותו
לאו אדעתיה - לא היה יודע

ח

הסבר: במשנה נאמר שהאיש השולח את השעיר לעזאזל היה קושר חצי מלשון הזהורית בין קרניו, וחצי על הסלע. כי אם היה קושר את כולה לסלע - ייתכן שהייתה מלבינה לפני שהיה שולח את השעיר, ואז אולי לא היה שולח אותו. ואם היה קושר את כולה בין קרניו, השעיר היה עלול לסובב את ראשו ולא היו רואים אם הלשון הלבנה.

על המפה

העיר לובלין בפולין

לובלין היא עיר במזרח פולין (היום קרובה לגבול אוקראינה), בה שכנה קהילה יהודית גדולה ורבית השפעה, שכונתה "ירושלים דפולין". יהודים התיישבו בלובלין במהלך המאה ה-16, ועם הזמן קמו בה ישיבות ומוסדות תורניים חשובים, ביניהם ישיבת חכמי לובלין, שייסד ר' יהודה מאיר שפירא. רבנים ידועים רבים חיו בלובלין, ביניהם ר' יעקב פולק, מהרש"ל, מהרש"א, מהר"ם מלובלין, החוזה מלובלין, ר' צדוק הכהן מלובלין ועוד. המשך שנים רבות היוותה לובלין גם מרכז כלכלי, תרבותי ולאומי חשוב, בין היתר התקיים בה כינוס ועד ארבע הארצות. במהלך השואה נרצחו רוב יהודי לובלין במחנות השמדה שהוקמו באזור, ביניהם מיידאנק וסוביבור.

בית הקברות היהודי בלובלין
(Wikipedia, talsardar)

דף ס"ג: פתח אוהל מועד

את הקורבנות שבבית המקדש שחטו בעזרה, בחצר בית המקדש, לא בתוך ההיכל, שבו היו המנוחה, שולחן לחם הפנים ומזבח הזהב.

מהפסוק בויקרא המדבר על שחיטת קורבן: "ושחטו פתח אוהל מועד" למדו חכמים שצריך לשחוט את הקורבנות כשהדלתות של ההיכל פתוחות, כי התורה אמרה "פתח" - פתוח. לכן, אם שחטו קורבן כשהדלתות ההיכל סגורות - הקורבן פסול. בדרך זה לומדים גם על דבר נוסף - על איסור "שחטתי חוץ". מה פרוש המילים "שחטתי חוץ"? קורבן שנשחט מחוץ לבית המקדש. את הקורבנות צריך לשחוט אך ורק בשטח בית המקדש, אך קורבן שנשחט מחוץ לבית המקדש - פסול.

דף ס"ד: "אותו ואת בנו"

בפסוק בספר ויקרא: "ושור או שה, אותו ואת בנו - לא תשחטו ביום אחד", אוסרת התורה לשחוט בהמה ואת הבן שלה באותו יום.

בעל ספר "החינוך" (מצוה רצ"ד) מסביר, כי הקב"ה מרשה לבני אדם לשחוט בעלי חיים, אך הוא ביקש ללמד אותנו את מידת הרחמים. זאת אנו למדים מן האיסור לשחוט בהמה ואת הבן שלה באותו יום.

דף ס"ה: שני השעירים שברחו

ביום הכיפורים היו בבית המקדש שני שעירים, וקבעו בהגדלה, מי יהיה קורבן חטאת ומי ילך לעזאזל. מה קורה במקרה שאחרי ההגדלה, לפתע נבהלו השעירים, נשאו את רגליהם ונמלטו חיש אל מחוץ לבית המקדש, נעלמו מאחורי הר הבית ואי אפשר למצוא אותם? במקרה כזה מביאים שני שעירים אחרים. והנה, הלך יהודי בפאתי הר הבית, ושמע קול געיה של עזים. הוא הסתכל היטב ונוכח לדעת כי הם שני שעירי העזים שברחו מבית המקדש. מיד הוא תפס אותם והביא אותם לבית המקדש. להקריב אותם כבר אי אפשר, כי כבר הקריבו שעירים אחרים.

מה עושים בהם? אמר רבי שמעון: מחכים עד שיפול בהם מום ולא יהיו כשירים לקורבן, וימכרו אותם, ובכסף שיקבלו יקנו קורבנות מסוימים.

★ | מן ההסטוריה

ישיבת חכמי לובלין

ישיבת חכמי לובלין (יח"ל) הוקמה על ידי הרב מאיר שפירא זצ"ל, כדי להוות מקום משמעותי ללימוד תורה ולגידול דור של תלמידי חכמים. הישיבה הוקמה בעיר לובלין שבפולין שהייתה עיר יהודית חשובה במשך מאות שנים, גדולי ישראל רבים פעלו בה וקיימו בה עולם גדול של תורה. הנחת אבן הפינה לישיבה התקיימה בל"ג בעומר תרפ"ד-1924, אולם פתיחת הלימודים בישיבה בפועל הייתה רק שש שנים לאחר מכן - בכ"ח בסיון תר"צ-1930. בבניין הישיבה המפואר בן שש הקומות למדו כ-400 תלמידים בשיטת לימוד ייחודית שייסד רבי מאיר שפירא. בישיבה שהיו בה למעלה ממאה חדרים, אולמות, כיתות לימוד, מגורים, מקווה וכדו', הייתה ספריה גדולה שמנתה כ-22,000 ספרים, וכן דגם גדול של בית המקדש. עם הגעת הנאצים לעיר לובלין בשנת 1940-ת"ש, השמידו הנאצים את ציוד הישיבה, ושרפו ברשיפה פומבית גדולה בכיכר השוק בלובלין את כל ספרי הישיבה במשך 20 שעות. בכך בא הקץ על ישיבת חכמי לובלין המפוארת.

בניין ישיבת חכמי לובלין (Wikipedia, Krzysztof Schabowicz)

מתפללים

לפניכם אירוע שעור דיון סוער:

יואל, הבן הבכור של משפחת כהן, התגייס לצבא, ולאחר חודש הגיע הביתה לחופשת שבת בפעם הראשונה. כאשר שאלו אותו איך בצבא הוא ענה שבסך הכל בסדר, אבל לפעמים המפקד נותן לו פקודות שהוא ממש לא מבין אותן, ושחלקן אפילו נראות לו מוזרות ולא צודקות, לכן קשה לו מאוד לבצע אותן. הוא רוצה להבין למה פקודה ניתנה לו ולמה הוא חייב לבצע גם דברים שאינם נראים לו. הדברים הללו של יואל עוררו ויכוח סוער במשפחה.

מצד שני:

חלק מבני המשפחה טענו שאם רוצים שחייל יצטיין וישקיע צריך להסביר לו למה עושים, מה עומד מאחורי כל פקודה, ולתת לו גם מקום לחשיבה עצמאית ולדיון. חיילים הם לא רובוטים, ההיפק, רוצים שהם יחשבו וייתנו הכל מעצמם. לכן לדרוש מהם לעשות הכל ללא הבנה רק כי זו פקודה - זו לא הדרך להפוך אותם לחיילים משקיעים ומצטיינים. אולי להיפק - זה רק יגרם למרמור.

מצד אחד:

חלק מבני המשפחה טענו שככה זה בצבא. צבא בנוי על פקודות ועל כל חייל לבצע אותן בין אם הוא מבין ובין אם לאו. אי אפשר שכל חייל יבצע פקודות רק לפי הבנתו.

...ואה
?עתכס?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשותף אותנו ואולי היא תתפרסם אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים

חמד של מושג

מינהל החינוך הדתי
הפיקוח על הוראת תלמוד ותושבע"פ

התלמוד הבבלי

התלמוד הבבלי, הנקרא גם גמרא או ש"ס, הוא החיבור המסכם את תורתם של האמוראים. הוא נכתב לפי סדר המסכתות שבמשנה, ועוסק בעיקר בפירוש המשניות. התלמוד התחבר בין המאות ה-3 וה-5 לספירה, ונערך על ידי רבינא ורב אשי, ולאחר מכן על ידי הסבוראים. הוא מכיל 37 מסכתות, ולפי החלוקה המקובלת יש בו 2,711 דפים. התלמוד הבבלי נחשב לחיבור היסודי והחשוב ביותר של היהדות, ורוב פסיקת ההלכה וההגות המחשבתית מבוססת עליו. משום כך לימוד הגמרא תופס מקום מרכזי בישיבות ובמוסדות הלימוד. בשל לשונו הארמית והמורכבות של הדיונים בתלמוד, יש צורך בלימוד ארוך ומעמיק כדי להבין אותו.

מי אני?

1. נולד ברומניה בשנת תרמ"ז-1887, ונפטר בפולין ב-ז' במרחשון תרצ"ד-1933.
2. היה נשיא אגודת ישראל בפולין, מייסד וראש ישיבת חכמי לובלין, וציר בפרלמנט הפולני.
3. יזם וייסד את מפעל הדף היומי באלול תרפ"ג-1923.
4. הלחין שירים חסידיים רבים.

אברהם יצחק אלעזר

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0	התקופה מאז ימינו	
															
495 חתימת התלמוד	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	-352 הקמת ביהמ"ק ה-2	-422 חורבן ביהמ"ק ה-1 וגלות בבל	תוכנית ביהמ"ק ה-1	שלמה המלך	דוד המלך	מתן תורה	-1311 יציאת מצרים	אפרים ומנשה	-1521 בניי במצרים	-1812 אברהם אבינו	-3760 בריאת העולם

דבר תורה

משה ואהרן חוטאים בפרשתנו בחטא "מי מריבה", ובמקום לדבר אל הסלע הם מכים בו, והמים יוצאים. מה עומד בעומקו של חטא זה ומה הוא מלמדנו? פעמים רבות איננו מאמינים מספיק בכוחו של הדיבור. השפעתו של הדיבור מוטלת בספק, שכן פעולתו אינה נראית בצורה ישירה לעין. אולם, חכמינו התייחסו לדיבור כפועל ומשפיע בצורה ממשית, לא פחות מפעולה מעשית שהאדם עושה בשתי ידי. כך למשל כינו חכמים את מי שמדבר על חברו לשון הרע בסתר כמי שמכחו: "אורו מכה רעהו בסתר". ההכאה בסלע במקום לדבר אליו יכלה להטיל ספק ולערער על כוחו של הדיבור, וייתכן שעל כך נענשו משה ואהרן.

חידה!

למדנו על מפגש בין הכוח הגדול למלך נוכרי חשוב. מתחו קו בין שמות המלכים לבין מעשיהם:

1. אנטיוכוס א. דיכא את מרד בר כוכבא
2. אלכסנדר ב. נתן אישור לבנות מוקדון את בית המקדש
3. דריווש ד. ניסה לכבוש את ירושלים והובס על ידי מלאך
4. סנחריב ד. השתחוה לפני הכוח הגדול
5. אדריאנוס ה. גזר גזירות שהובילו למרד המכבים

(א-ה: א-ה, ז-ט: ז-ט, י-יב: י-יב)

שאלות השבוע

1. מה ההבדל בין חוקים ומשפטים?
2. כמה זמן לקחה הדרך מבית המקדש לעזאזל?
3. מדוע מלך היוונים השתחוה לכוח הגדול?

בין הפותרים נכונה תיער הגולה שבועית* והזכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עולן עד השעה 14:00, למייל talmudhagala@medison.co.il יש לציין את מס' העולן עליו אתם עונים. *בפיקוח רואה חשבון

מייסד ועורך: מאיר יעקבסון
מנהל חינוכי ועורך: אבי רט
יו"ר חבר הנאמנים: ר"ח חיים פרייליכמן

דף ס"ו: האיש שלקח את השעיר לעזאזל

ביום הכיפורים היה הכוהן הגדול סומך (משעין) את שתי ידיו בכל כוחו על ראשו של השעיר לעזאזל, ואומר וידוי על כל עונות בני ישראל. אחר כך מסר הכוהן הגדול את השעיר לאדם מיוחד, שמונה מערב יום הכיפורים להוליך את השעיר למדבר וישלח אותו לעזאזל, כפי שמונה התורה. ארוכה הייתה הדרך מבית המקדש עד הצוק הגבוה, ממנו השליכו את השעיר. בערך שלוש וחצי שעות. את הדרך הזו לא הלך השליח בגפו (לבדו), אלא היו לו מלווים. מי ליווה אותו? לפני יום הכיפורים הכינו עשר סוכות לאורך כל הדרך, ובתוך הסוכות היו אנשים. כשיצא מירושלים, ליווהו נכבדי העיר עד הסוכה הראשונה. משם היו מלווים אותו האנשים שהיו בסוכה הראשונה, עד שהגיע לסוכה השנייה. גם מהסוכה השנייה ליווהו האנשים שהיו בה, עד שהגיע לסוכה השלישית, וכן הלאה. אחרי שעבר את עשר הסוכות, הגיע השליח לצוק העזאזל.

דף ס"ז: לשון הצמר ו"חוקים" ו"משפטים"

לשון הצמר האדומה: בבוקר יום הכיפורים היה הכוהן הגדול קושר לשון (רצועה) צמר בצבע אדום, בראשו של השעיר שנסלח לעזאזל. לפעמים היה קורה נס גדול ביותר - בשעה ששילחו את השעיר לעזאזל, הייתה הלשון האדומה הופכת ללבנה, כסימן לכך שעונות בני ישראל התכפרו. "חוקים" ו"משפטים": יש מצוות המכונות "משפטים", ויש מצוות המכונות "חוקים". "משפטים" הם מצוות שבני אדם מבינים אותן. למשל, הפל מבינים שאין לעבוד עבודה זרה, שהרי הקב"ה ברא את העולם. הפל גם מבינים את האיסור לגזול, כי מובן שלא לוקחים ממון של השני. "חוקים" הם מצוות שאין לנו מספיק שכל כדי להבין אותם. למשל, למה שולחים את השעיר לעזאזל?

דף ס"ח: איך ידע הכוהן הגדול שהשעיר הגיע למדבר?

כשהיה השליח עם השעיר לעזאזל מגיע למדבר שבו היה הצוק, היו מודיעים לכוהן הגדול שהשליח הגיע לצוק. איך יצא הכוהן הגדול לעזרת הנשים שבבית המקדש וקרא בתורה את עניני יום הכיפורים. איך ידעו מתי הגיע השליח למדבר? המשנה אומרת, שלאורך כל הדרך מירושלים ועד המדבר, עמדו אנשים על אבנים גבוהות, וכל אחד מהם החזיק בידו "סודר", כמו דגל. כשהאיש האחרון שהיה ליד המדבר, ראה שהשליח הגיע למדבר עם השעיר, הוא הרים את הסודר גבוה גבוה. האיש שעמד לפניו ראה זאת, והניף גם הוא את סודרו. כך היו האנשים האלה מניפים את סודריהם בזה אחר זה, עד שגם האיש שעמד ליד ירושלים הניף את סודרו, וכן ידעו הכל שהשליח הגיע למדבר.

דף ט"ט: שמעון הצדיק ואלכסנדר מוקדון

לפני שנים רבות התגוררו בארץ ישראל כותים מארץ "כותא". הכותים לא אהבו את היהודים והם ביקשו מאלכסנדר מוקדון מלך יון, שירשה להם להחריב את בית המקדש. אלכסנדר מוקדון הסכים, והכותים התכוננו להחריב את בית המקדש. מיד כאשר הכוהן הגדול שמע את הדברים, הוא לבש את בגדי הכהונה ויצא לדרך עם חשבו ישראל כדי לדבר עם המלך. כשהתקרב שמעון הצדיק אל המלך, הבחין בו המלך, וכולם התפלאו והופתעו לראות, שהמלך הגוי משתחוה לפני שמעון הצדיק! שאלו את המלך, מדוע עשית כך? ענה המלך: "בכל המלחמות אני רואה את דמותו של שמעון הצדיק, ובזכותו אני מנצח". אמר לו שמעון הצדיק: "אדוני המלך. אנחנו מתפללים עבורך בבית המקדש שתנצח במלחמות, מדוע נתת לכותים הרשעים רשות להחריב אותו?". מיד שמע לו המלך ואפילו נתן רשות ליהודים להעניש את הכותים.